

Aanpak tot vorming van een voortgangsrapportage van de Herstructurering Glastuinbouw

**Jaap Ekkes
Bram van der Wees
Helma de Rijk
René Verhoeven
Caroline Sas**

Expertisecentrum LNV, onderdeel Landbouw Ede, mei 2000

© 2000 Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Expertisecentrum LNV, Landbouw, Postbus 482, 6710 BL EDE.

Het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij stelt zich niet aansprakelijk voor eventuele schadelijke gevolgen die kunnen ontstaan bij het gebruik van gegevens uit deze publicatie.

Oplage 50 exemplaren

Samenstelling Jaap Ekkes, Bram van der Wees, René Verhoeven, Helma de Rijk, Caroline Sas

Druk Ministerie van LNV, afdeling Facilitaire Dienst/Bedrijfsuitgeverij

Voorwoord

In 1996 is het beleid voor de Herstructurering Glastuinbouw ontwikkeld. Directie Landbouw wil in de komende jaren met regelmaat inzicht hebben in de voortgang van de herstructurering van de glastuinbouw en in de effecten van de LNV-beleidsinstrumenten hierop. Het Expertisecentrum LNV-Landbouw heeft hiervoor op verzoek van de directie een aanpak geschreven waarmee gezien vanuit de LNV beleidsdoelstellingen de voortgang in de herstructurering kan worden vastgelegd. De publicatie die voor u ligt, is deze aanpak.

Tijdens het vaststellen van deze aanpak is geconstateerd dat het noodzakelijk is om de ontwikkelingen omtrent de uitvoering van de diverse beleidsinstrumenten gestructureerd te volgen. Daarom is er voor gekozen om ook een handleiding "Aanpak tot vorming overzicht Beleidsinstrumenten Herstructurering Glastuinbouw" te schrijven. Dit is een aparte publicatie en wel IKC-L publicatie 214.

Ir. H.A. Gonggrijp
Expertisecentrum LNV
Hoofd onderdeel Landbouw

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inhoudsopgave	5
1 Waarom en voor wie een voortgangsrapportage?	7
1.1 Voortgangsrapportage in een notendop	8
2 Welke doelstellingen worden getoetst?	10
3 Indicatoren	12
4 Informatiebronnen	15
5 Planning en verantwoordelijkheden	18
Bijlage 1 Definities in schema gezet	19

1 Waaron en voor wie een voortgangsrapportage?

In juni 1996, is het beleid van LNV voor de herstructurering glastuinbouw uiteengezet in "de tuinbouwbrief". Doel van deze herstructurering is het herstel van de leidende positie van de Nederlandse glastuinbouw. Concreet betekent dit dat de herstructurering moet leiden tot 10.000 ha moderne en duurzame glastuinbouwbedrijven in het jaar 2020.

De verantwoordelijkheid voor de herstructurering ligt primair bij het bedrijfsleven; LNV geeft in haar glastuinbouwbeleid duidelijk aan, dat haar rol bij de herstructurering faciliterend, stimulerend en ondersteunend is. Ook voor de lagere overheden zijn er binnen het glastuinbouwbeleid taken aangegeven.

Deze handleiding biedt de mogelijk tot het maken van een jaarlijkse voortgangsrapportage met betrekking tot de herstructurering van de glastuinbouw. De jaarlijkse voortgangsrapportage kan, op haar beurt, een informatiebron worden, voor de Tweede Kamer, om inzicht te krijgen in de stand van zaken met betrekking tot dit beleid.

Het herstructureringsbeleid bevat de volgende beleidsinstrumenten: Sociaal Economisch Plan (SEP), Regeling structuurverbetering glastuinbouw (RSG), Infrastructuurregeling glastuinbouwgebieden (IRG) en Kaderbeschikking structuurversterking glastuinbouw Noord-Nederland (KSG-NN). Al deze instrumenten zijn als zodanig genoemd in de tuinbouwbrief. Tussen 1996 en heden, is het herstructureringsbeleid uitgediept en aangepast met Besluit borgstellingsfonds bijzondere borgstellingen (Bbf bijzondere borgstellingen) en met als meest recente (1999) ontwikkeling de Stimuleringsregeling inrichting duurzame glastuinbouwgebieden (STIDUG). De verwachting is dat beide beleidsinstrumenten in 2000 in werking treden.

Zoals hierboven staat aangegeven, is dit rapport een handleiding voor het maken van een voortgangsrapportage met betrekking tot de herstructurering glastuinbouw. Deze kan jaarlijks uitgevoerd worden. Naast deze handleiding is een overzicht van de huidige stand van zaken van bovengenoemde beleidsinstrumenten gemaakt. Dit is een separaat rapport (IKC, Landbouw, rapport 214)De afspraken vastgelegd in dat rapport zijn noodzakelijk bij het snel kunnen uitvoeren van een voortgangsrapportage. Onderliggende handleiding en rapport 214 zijn beide onontbeerlijk om te komen tot het maken van een jaarlijkse voortgangsrapportage.

Het resultaat van een uitgevoerde voortgangsrapportage biedt een doorkijk in de stand van zaken van de herstructurering glastuinbouw. De uiteindelijke voortgangsrapportage biedt de mogelijkheid om aangeboden te worden aan de Tweede Kamer.

Deze handleiding is als volgt opgebouwd:

Voortgangsrapportage in een notendop

"Inhoudsopgave"; een opzet voor de inhoudsopgave van de voortgangsrapportage die met deze handleiding wordt geschreven.

Schema; waarin de doelstellingen en de indicatoren gegroepeerd zijn weergegeven, en onderlinge verbanden zijn gelegd. Dit schema is zodanig ingevoegd dat het naast de tekst van de navolgende hoofdstukken kan worden gelegd. Op die manier is het een hulpmiddel om het overzicht tijdens het lezen te bewaren.

Hoofdstuk 2, gaat nader in op de gekozen doelstellingen en beleidsvelden welke relevant zijn voor het herstructureringsbeleid. In dit hoofdstuk wordt ook de afbakening aangegeven, waarover de te maken voortgangsrapportage wel en geen verslag doet.

Hoofdstuk 3, geeft een weergave van de indicatoren welke maatgevend zijn voor de doelstellingen uit hoofdstuk 2.

Hoofdstuk 4, is een weergave van de te gebruiken informatiebronnen om te komen tot een invulling van de indicatoren.

Deze handleiding eindigt met het hoofdstuk verantwoordelijkheid en planning. De verantwoordelijkheid bij de uitvoering van de voortgangsrapportage ligt bij de directie Landbouw en het Expertisecentrum LNV, onderdeel Landbouw.

1.1 Voortgangsrapportage in een notendop

Hieronder staat een voorbeeld van de inhoudsopgave van de voortgangsrapportage en het schema waarin de doelstellingen en indicatoren, uit onderliggend rapport, gegroepeerd zijn weergegeven. Het geeft in een notendop weer hoe de voortgangsrapportage de herstructurering glastuinbouw jaarlijks in beeld gaat brengen.

Vouw de bladzijde uit zodat het schema naast de tekst van navolgende hoofdstukken ligt. Bij gebruik op deze manier is het schema een hulpmiddel om het overzicht over het geheel te bewaken. De tekst welke je leest vormt telkens een deel van dit schema.

Voorbeeld

inhoudsopgave voortgangsrapportage

1. Inleiding
2. Voortgang herstructurering glastuinbouw
  - 2.1 leidende positie van de Nederlandse glastuinbouw
  - 2.2 herstructurering van de productiebedrijven
3. Inzet van LNV beleidsinstrumenten
  - 3.1 ruimte
  - 3.2 infrastructuur
  - 3.3 economische duurzame bedrijven
4. Conclusies en vervolg

Bijlagen

Herstructurering Glastuinbouw

Leidende positie

doelen:

- 10.000 ha glas
- concurrentie positie
- duurzaamheid

Indicatoren:

- sectoromvang (ha)
- rentabiliteit
- productiewaarde
- marktpositie
- slagkracht

Herstructurering

doelen:

- 2500 ha gebied
geherstructureerd
- 1000 ha bedrijven
geherstructureerd
- 400 ha nieuw gebied

Indicatoren:

- ha geherstructureerd gebied
- ha geherstructureerde bedrijven
- ha nieuw gebied

Zowel voor totaal Nederland als voor het Westland en Aalsmeer e.o.

Actuele thema's

Beleids- instrumenten:

- Regeling structuurverbetering glastuinbouw-
- Infrastructuurregeling glastuinbouwgebieden
- Sociaal Economisch Plan
- Kaderbeschikking structuurversterking glastuinbouw Noord - Nederland

- Besluit borgstellingsfonds bijzondere borgstellingen
- Stimuleringsregeling inrichting duurzame glastuinbouwgebieden

Indicatoren:

Ruimte:

- ha afbraak voor nieuwbouw
- ha nieuwe gebieden
- ha voor landschappelijke aankleding

Infrastructuur:

- ha verbeterd gebied
- aard en omvang van de verbeteringen

Economisch duurzame kassen:

- ha afbraak
- ha nieuwbouw
- ha verbeterd bestand glas
- toename bedrijfsomvang
- gemiddelde leeftijd kassenbestand
- gewenste kaveloppervlak in de nabije toekomst

2 Welke doelstellingen worden getoetst?

In dit hoofdstuk wordt aangegeven welke doelstellingen en beleidsinstrumenten van het beleid uit de tuinbouwbrief, voor het maken van een voortgangsrapportage relevant zijn. Aan de hand van de doelstellingen zal de stand van zaken van de herstructurering worden neergezet. Aan het einde van dit hoofdstuk, van deze handleiding, wordt uiteengezet hoe er afgebakend is. Deze keuzes moeten ertoe leiden dat de uitvoering van de voortgangsrapportage snel kan verlopen.

Doelstellingen

In de voortgangsrapportage worden jaarlijks twee doelstellingen getoetst. Deze doelstellingen vormen, samen met de inzet van de LNV beleidsinstrumenten de basis om te kunnen zien hoe het staat met het herstructureringsbeleid van de glastuinbouw.

Algemene doelstelling: behouden van de leidende positie van de Nederlandse glastuinbouw

In 1996 stond de leidende positie van de glastuinbouwsector onder druk. LNV heeft aangegeven mede een bijdrage te leveren aan het herstel van deze positie. *Er is sprake van een leidende positie als de bedrijven concurrerend en duurzaam zijn voor de komende twintig jaar.* Het uitgangspunt van de inzet van LNV beleid is in 2020 een sector bestaande uit 10.000 ha concurrerende en duurzame glastuinbouw. Enkele indicatoren zijn gekozen om de ontwikkeling van de leidende positie te volgen.

Doelstelling specifiek LNV Beleid: Herstructurering van de productiebedrijven

In 1996, ten tijde van de tuinbouwbrief, werd ervan uitgegaan dat in de volgende tien jaren 2500 ha glastuinbouwgebied zal worden geherstructureerd. Vanuit eerdere herstructureringsprojecten, is de ervaring opgedaan, dat hiervoor in dat gebied, op bedrijfsniveau 1000 ha geherstructureerd dient te worden. Dit betekent dat er in het gebied zowel bedrijven worden afgebroken als nieuw gebouwd. Daarnaast worden kassen en/of kavels samengevoegd. Daarnaast worden in het gebied verbeteringen aangebracht in de infrastructurele voorzieningen.

Om bovenstaande vernieuwingen door te kunnen voeren moet ruimte binnen bestaande gebieden gecreëerd worden. Dit gebeurt door bedrijven die zich elders in Nederland vestigen. Deze verplaatsing is mogelijk wanneer er ruimte voor nieuwbouw beschikbaar is. In 1998 is vastgesteld dat in de periode 1998-2001 gelden beschikbaar worden gesteld door het ministerie van LNV om de aanleg van ca. 400 ha nieuwvestiging te stimuleren.

Op deze uitgangspunten zijn de indicatoren gebaseerd. Uitgangspunt in de tuinbouwbrief is dat het te herstructureren gebied met name betrekking heeft op Westland en Aalsmeer en omgeving.

Beleidsinstrumenten

De minister geeft aan in de tuinbouwbrief, dat het zwaartepunt van zijn beleid erop gericht is om de sector te faciliteren, te ondersteunen en te stimuleren bij de herstructurering van de sector. Het herstructureringsbeleid van LNV wordt vorm gegeven langs de sporen van vernieuwing en verbetering van de bedrijfs- en gebiedsstructuur. De beleidsinstrumenten ondersteunen en faciliteren het herstructureringsproces bij het creëren van ruimte en de verbetering van de infrastructuur in glastuinbouwgebieden. Zij faciliteert de initiatieven van ondernemers om hun bedrijf concurrerend en duurzaam te maken. De minister probeert op deze manier de sector in staat te stellen zelf de herstructurering te verwezenlijken. Dit houdt derhalve wel in dat de realisering van de herstructurering alleen tot stand kan komen door samenwerking tussen Ministerie, lagere overheden in de desbetreffende gebieden, en de sector zelf.

Het ministerie van LNV heeft in haar beleid de volgende beleidsinstrumenten neergeschreven: Sociaal Economisch Plan, Regeling structuurverbetering glastuinbouw, Infrastructuurregeling glastuinbouwgebieden en Kaderbeschikking structuurversterking glastuinbouw Noord-Nederland en in de nabije toekomst Besluit borgstellingsfonds bijzondere borgstellingen en Stimuleringsregeling inrichting duurzame glastuinbouwgebieden.

In de voortgangsrapportage zal apart aandacht besteedt worden aan de ontwikkelingen binnen de herstructurering op de drie thema's:

Ruimte

Infrastructuur

Economisch duurzame kassen.

Hiervoor is gekozen om aan te sluiten bij de ontwikkelingen in de sector waarbij de LNV-beleidsinstrumenten een rol zijn toebedeeld. Deze ontwikkelingen vormen belangrijke peilers voor het behalen van de doelstellingen die benoemd zijn onder 'herstructurering van de productiebedrijven'. Informatie vrijkomend bij de indicatoren behorende bij de drie thema's wordt dan ook daar gebruikt.

Bij het maken van de voortgangsrapportage, dient de aandacht ook uit te gaan naar *actuele thema's*.

In de loop der jaren kunnen nieuwe aspecten de ontwikkelingen in de herstructurering van de glastuinbouwsector beïnvloeden. Om in de voortgangsrapportage opgenomen te worden, moeten de thema's een duidelijke invloed hebben op de herstructurering op het moment dat de voortgangsrapportage gemaakt wordt.

Afbakening

Het maken van een voortgangsrapportage moet niet alleen goed maar ook snel uitgevoerd kunnen worden. Om dit mogelijk te maken moet er, onder andere, sprake zijn van een duidelijke afbakening. Onderstaand wordt de gekozen afbakening, waaraan de jaarlijkse voortgangsrapportage moet voldoen weergegeven:

- Binnen deze handleiding wordt aangegeven dat de aandacht bij het maken van de voortgangsrapportage, gericht dient te zijn op aspecten die een bijdrage leveren aan het herstructureringsbeleid, en welke ondersteund worden door LNV. In de tuinbouwbrief, wordt in dit verband ook gesproken over het realiseren van milieudoelstellingen, welke opgelegd zijn aan de glastuinbouwsector. De jaarlijkse voortgangsrapportage gaat niet in op het effect van de herstructurering op milieudoelstellingen. De monitoring van de milieudoelstelling Integrale Milieutaakstelling vindt plaats binnen het dossier glastuinbouw en milieu.
- Het generieke LNV-beleid, wordt bij de uitvoering van de feitelijke voortgangsrapportage, buiten beschouwing gelaten.
- In 1996 verkeerden een aantal projecten vallend onder de Regeling Reconstructie Oude Glastuinbouwgebieden (RROG) nog in de voorbereidingsfase. Deze projecten zijn toendertijd in het herstructureringsbeleid opgenomen. Als gevolg hiervan worden de effecten welke volgen uit deze projecten, als bijdrage beschouwd aan het behalen van de doelstellingen van de herstructurering van de glastuinbouw.
-

3 Indicatoren

Dit hoofdstuk beschouwt de indicatoren welke gebruikt worden om de twee doelstellingen uit het vorige hoofdstuk kwantitatief c.q. kwalitatief te kunnen beoordelen. Bij de jaarlijkse voortgangsrapportage kunnen deze indicatoren met behulp van de informatiebronnen, welke in navolgend hoofdstuk vier staan, worden ingevuld. Hieronder worden de twee doelstellingen nogmaals genoemd, en per doelstelling worden de indicatoren gerangschikt en gedefinieerd. Hetzelfde geldt voor de inzet van LNV-beleidsinstrumenten.

Leidende positie van de Nederlandse Glastuinbouw

In de komende 20 jaar zal de markt van de tuinbouwproducten vragen om duurzame producten die geproduceerd op een duurzame wijze. Dit betekent dat de sector om de positie in de markt te behouden of verbeteren de mogelijkheid moeten hebben om te blijven investeren in duurzame bedrijven. Het investeren in duurzaamheid van bedrijven kan echter alleen wanneer de concurrentiekracht behouden blijft. Dit betekent dat er een afhankelijkheid is tussen de concurrentiekracht van de sector en de ontwikkelingen op de bedrijven.

De navolgende indicatoren geven een beeld van de ontwikkelingen in concurrentiekracht en bedrijfseconomisch duurzaamheid.

Concurrentiekracht en Duurzaamheid (bedrijfseconomisch)

- *Sectoromvang;*
uitgedrukt in het aantal ha netto glas op gespecialiseerde glastuinbouwbedrijven.
- *Rentabiliteit;*
uitgedrukt in opbrengsten per honderd gulden kosten.
- *Productiewaarde;*
uitgedrukt in totale productiewaarde in Nederland.
- *Ontwikkelingen in de markt;*
hierin worden verschillende zaken meegenomen als prijsniveau, volume- en marktaandeel binnen Europa
- *Slagkracht van de sector;*
de kracht om in te spelen op aanpassingen in de markt en de organisatie van de keten.

Herstructurering van de productiebedrijven

Voor deze indicatoren is gekozen, omdat dit de belangrijkste punten binnen de herstructurering zijn waarop de beleidsinstrumenten van LNV invloed uitoefenen.

De indicatoren die voor deze doelstelling gelden zijn:

- *Aantal ha geherstructureerd gebied*
- *Aantal ha geherstructureerde bedrijven*
- *Aantal ha nieuw gebied*

Er zijn op dit moment geen eenduidige definities voor geherstructureerd gebied en bedrijven. Bij het maken van deze handleiding is gekozen voor onderstaande definities. Het is mogelijk dat bij het schrijven van de eerste voortgangsrapportage deze worden aangepast.

Definities voor geherstructureerd gebied, geherstructureerde bedrijven en nieuw gebied

Geherstructureerd gebied

Het aantal ha geherstructureerd gebied is het aantal ha netto glas in bestaande glastuinbouwgebied dat door herverkaveling en/of infrastructurele maatregelen is verbeterd, en daardoor duurzaam is geworden. Hieronder valt ook het vanuit deze gebieden verplaatste glas.

Als geherstructureerd gebied wordt gerekend:

- a. de optelling zoals gegeven voor de geherstructureerde bedrijven (zie volgende bladzijde);
- b. al het netto glas dat op kavel- en kasniveau ongewijzigd blijft, maar wel door infrastructurele verbeteringen in het gebied duurzamer is geworden

Hierbij wordt specifiek gekeken naar het Westland en Aalsmeer en omgeving. Ook de geherstructureerde bedrijven in andere gebieden worden meegeteld. Evenals alle bedrijven in gebieden in overig Nederland die door ingrijpende infrastructurele maatregelen duurzaam verbeterd zijn.

Geherstructureerde bedrijven

Onder geherstructureerde bedrijven wordt verstaan het aantal ha netto glas op alle bedrijven waar afbraak en/of nieuwbouw heeft plaatsgevonden.

Wat er wordt meegerekend als geherstructureerde bedrijven:

- a. afbraak van glas, zonder herbouw (noch op dezelfde plek, noch elders); ofwel alle afbraak waarbij de tuinbouwbestemming al dan niet vervalt en waarvan de ondernemer niet elders opnieuw begint. De grond wordt dan aangewend voor aanleg van infrastructuur en centrale voorzieningen ten behoeve van zowel de resterende glastuinbouw, als voor met name woningbouw als andere functies.
- b. alle nieuwbouw op kavels (zowel vervanging van oud glas, uitbreiding, als echte nieuwbouw);
- c. bestaand glas dat door samenvoegen duurzaam is geworden. (veelal door vervanging van een stuk oud glas en kavelsamenvoeging).

Opmerking bij bovenstaande: door alleen de afbraak zonder herbouw te tellen, wordt voorkomen dat dubbel telling van afbraak en nieuwbouw plaatsvindt. Zeker als dit uitgedrukt wordt in netto glas, zou dit onterecht zijn. Uitgedrukt in bruto gebied, kan afbraak en nieuwbouw door verplaatsers wel beide geteld worden.

Voor het labelen van herstructurering binnen en buiten de herstructureringsgebieden Westland en Aalsmeer en omgeving, moet voor de voortgangsrapportage het navolgende onderscheid worden gemaakt:

Binnen (cq ten behoeve van) de herstructureringsgebieden Westland en Aalsmeer en omgeving:

- afbraak van glas, zonder herbouw (noch op dezelfde plek, noch elders);
- alle nieuwbouw;
- nieuwbouw buiten de herstructureringsgebieden door verplaatsers vanuit de herstructureringsgebieden;
- bestaand glas dat door samenvoegen duurzaam is geworden.

Buiten de herstructureringsgebieden:

- afbraak van glas, zonder herbouw (noch op dezelfde plek, noch elders);
- alle nieuwbouw met uitzondering van de nieuwbouw door verplaatsers vanuit de herstructureringsgebieden;
- bestaand glas dat door samenvoegen duurzaam is geworden.

Nieuw gebied

Onder nieuw gebied wordt verstaan het aantal ha gebied dat (bij een functiewijziging) de bestemming glastuinbouw heeft gekregen, en inmiddels ook daadwerkelijk voor glastuinbouw gebruikt wordt (inclusief landschappelijke aankleding en infrastructuur).

Westland en Aalsmeer en omgeving

De begrenzing van het voor herstructurering in aanmerking komende gebied, zoals in de betreffende infrastructuurplannen is aangegeven.

De inzet van de LNV beleidsinstrumenten

Het beleid van de herstructurering richt zich op de vernieuwing en verbetering van de bedrijfs- en gebiedsstructuur. In deze voortgangsrapportage is dat vertaald in de thema's Ruimte, Infrastructuur en Economisch duurzame kassen. De ingezette beleidsinstrumenten zorgen voor ondersteuning voor het creëren van ruimte en de verbetering van infrastructurele voorzieningen in de glastuinbouwgebieden. Zij faciliteren de ondernemers bij de inrichting van een op de toekomst gericht bedrijf. De indicatoren die daarbij horen zijn hieronder beschreven. Deze indicatoren geven samen ook een beeld van de herstructurering van de productiebedrijven en glastuinbouwgebieden.

Ruimte:

Om het creëren van ruimte, op het moment van het maken van de voortgangsrapportage, kwantitatief te kunnen weergeven, zullen de navolgende indicatoren gebruikt worden:

- hoeveelheid ha glas dat is afgebroken ten bate van verkoop voor nieuw glas, c.q. infrastructuur op dezelfde locatie;
- hoeveel ha in gebieden met een glastuinbouw bestemming de functie "landschappelijke aankleding/groen" gekregen;
- hoeveel en waar zijn nieuwe gebieden ontwikkeld (incl. nieuwe gebiedjes in Westland/Aalsmeer);
- hoeveelheid ha glas welke is gebouwd in nieuwe gebieden.

Er zijn factoren die, naar verwachting, de voortgang van de herstructurering in het Westland en Aalsmeer kunnen vertragen. Navolgende indicatoren moeten deze verwachting toetsen en inzichtelijk maken;

- hoeveel ha glas is afgebroken en heeft door functiewijzigingen niet langer een glastuinbouw bestemming;
- hoeveel ha glastuinbouwgebied staat op de nominatie door middel van functiewijziging aan de glastuinbouw onttrokken te worden.

De resultaten van deze twee indicatoren zullen alleen in de voortgangsrapportage benoemd worden, indien blijkt dat er daadwerkelijk een relatie met herstructurering gelegd kan worden.

Infrastructuur

Inzicht verkrijgen over de stand van zaken met betrekking tot het op orde brengen van de infrastructuur, gebeurt bij het maken van de voortgangsrapportage door een combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren.

Kwantitatieve indicatoren:

- hoeveel ha gebied (+bruto kavels en netto glas) in Westland en Aalsmeer zijn duurzaam verbeterd;
- hoeveel ha is in Westland en Aalsmeer ingericht voor landschappelijke aankleding of recreatief gebruik.

Kwalitatieve indicatoren:

- infrastructurele voorzieningen, genoemd in de infrastructureel regeling die inmiddels zijn aangelegd, cq verbeterd zijn in de gebieden Westland en Aalsmeer;
- duurzame infrastructurele voorzieningen die in de bestaande gebieden en in nieuwe gebieden zijn aangelegd en daarmee voldoen aan de maatschappelijke en milieutechnische voorwaarden, als duurzame energie, riolering, landschappelijke aankleding en recreatie.

Economische duurzame bedrijven

Inzicht verkrijgen over de verbetering van de structuur van de glastuinbouwbedrijven zodat er sprake is van een op de toekomst gerichte bedrijfssituatie.

Om dit inzichtelijk te maken, gaat de voortgangsrapportage melding maken van de navolgende kwantitatieve indicatoren:

- hoeveel afbraak heeft er plaatsgevonden (netto glas);
- hoeveel nieuwbouw heeft er plaatsgevonden (netto glas);
- hoeveel ha. Bestaande kassen is als gevolg van nieuwbouw cq uitbreiding duurzaam geworden?
- is de bedrijfsomvang toegenomen;
- is de gemiddelde leeftijd van het kassenbestand afgenomen;
- hoeveel ruimte denken bedrijven in de nabije toekomst nodig te hebben (bruto kavel + netto glas). Uitgangspunt hierbij is dat de voortgangsrapportage de komende tien jaar een beeld moet geven van de op dat moment geldende huidige stand van zaken. Om ook een verwachting over de in de nabije toekomst gewenste optimale bedrijfsomvang te kunnen meenemen in toekomstig beleid is deze laatste indicator opgenomen.

4 Informatiebronnen

In dit hoofdstuk is per indicator aangegeven waar of bij welke organisatie informatie verzameld kan worden. Bij de vaststelling van deze informatiebronnen was niet altijd al bekend of de informatie daadwerkelijk aanwezig is. Dit overzicht zal dan ook getoetst worden bij de uitvoering van de eerste voortgangsrapportage en zondig worden bijgesteld.

In de tabellen staan vermeld:

- de indicatoren zoals deze in hoofdstuk 3 zijn genoemd;
- de organisatie waarvan bekend is dat die dergelijke gegevens beheert of waarvan verwacht wordt dat zij dat doen;
- de vorm waarop de informatie door de werkgroep die de voortgangsrapportage schrijft opgevraagd moet worden. Dit kan enerzijds een schriftelijke bron zijn en anderzijds via een interview van daar werkzame personen.

Bij de eerste uitvoering van de voortgangsrapportage zal tevens worden geïnventariseerd wanneer de informatie beschikbaar komt voor de werkgroep die de voortgangsrapportage schrijft. Dit gegeven kan meegenomen worden in de planning van de uitvoering van de volgende voortgangsrapportages. Tevens wordt dan ook de periode waarop de informatie betrekking moet hebben, vastgesteld. Er zal rekening gehouden moeten worden met het feit dat er gewekt moet worden met gegevens van voorgaande jaren.

Herstel van de leidende positie van de Nederlandse glastuinbouw

Indicatoren	Bronnen Organisatie	Vorm (rapport, berichten, interview, etc)
Sectoromvang ha netto glas	- Centraal Bureau voor Statistiek (CBS)	- definitieve metelling - voorlopige metelling
Rentabiliteit Opbrengsten / f100 kosten	- LEI - CBS - LEI - vakbladen	Rentabiliteitsonderzoek - definitief resultaat - voorlopige cijfers - prijs ontwikkeling - kosten index
Productieniveau Totale productiewaarde	- Productschap (PT) - vakbladen	- jaaroverzichten - prijs ontwikkeling - volume ontwikkeling
Marktpositie * Volume en marktaandeel; binnen Nederland, binnen Europa, buiten Europa	- PT - Bedrijfschap voor de Groot- en Tussenhandel in Bloemkwekerijproducten (BGB) - Vereniging voor de Groot- en Tussenhandel in Groenten en Fruit (VGF)	- jaaroverzicht - maandoverzicht export - of interview
Prijsniveau Nederlands-product t.o.v. dat van de concurrenten	- PT - BGB - VGF	- jaaroverzicht - maandoverzicht export
Ontwikkelingen in markt	- PT - BGB - VGF	- Interview en workshop
Slagkracht van de sector	- PT - BGB - VGF	- Interview en workshop

* de informatie wordt wanneer van belang uitgesplitst in subsectoren en gewassen

Herstructurering van de productiebedrijven

Indicatoren	Bronnen
	Informatie verzameld bij indicatoren ruimte, infrastructuur en Economisch duurzame kassen
ha geherstructureerd gebied:	- ha verbeterd gebied - nieuwbouw (totaal) - verbeterd bestaand glas
ha geherstructureerde bedrijven:	- nieuwbouw (totaal) - verbeterd bestaand glas
ha nieuw gebied	- nieuwe gebieden; hoeveel (bruto) en waar - netto glas in nieuwe gebieden

met name voor deze indicatoren wordt een zo goed mogelijk onderscheid gemaakt tussen Westland, Aalsmeer e.o. en de rest van Nederland.

De inzet van LNV beleidsinstrumenten: ruimte, infrastructuur en economisch duurzame kassen

Ruimte

Indicatoren	Bronnen Organisatie	vorm (rapport, berichten, interview, etc)
afbraak voor nieuw (bestemming blijft glas) nieuwe gebieden, hoeveel en waar	- ECLNV-Landbouw - LASER - Regionale beleidsdirecties LNV - projectbeheerders	- RSG-evaluatie - Bestemmingsplannen, + gesprek
netto glas in nieuwe gebieden	- projectbeheerders - CBS	- Gesprek - Metelling
ha landschappelijke aankleding	- provincie Noord-Holland - Provincie Zuid-Holland - Dienst Landelijk Gebied (DLG) - projectbeheerders	- voortgang infrastructuur plannen - gesprek of projectplannen
vanuit Westland & Aalsmeer verplaatste bedrijven	- ECLNV-Landbouw - LASER - projectbeheerders nieuwe gebieden - LTO Nederland - CBS	- RSG-evaluatie - gesprek
afbraak tbv functie wijziging	- Regionale beleidsdirecties LNV - gemeenten	- gesprek - bestemmingsplannen + realisatie
Nominatie functiewijziging	- Regionale beleidsdirecties LNV - gemeenten	- gesprek - bestemmingsplannen + in voorbereiding
Knelpunten verkaveling	- Regionale beleidsdirecties LNV - DLG	- gesprek

Infrastructuur

Indicatoren	Bronnen organisatie	vorm (rapport, berichten, interview, etc)
ha verbeterd gebied	- Regionale beleidsdirecties LNV, Noordwest en Zuidwest - provincie Noord-Holland - provincie Zuid-Holland - idem	- voortgang infrastructuur plannen - evt. evaluatie infrastructuurregeling glastuinbouwgebieden
aard en omvang nieuwe voorzieningen	- idem	- idem
aard en omvang nieuwe duurzame voorzieningen	- idem	- idem
Maatschappelijk en milieutechnische voorwaarden	- ECLNV –landbouw - Regionale beleidsdirecties	- interview
Knelpunten infrastructuur verbetering	- DLG	- gesprek

Economisch duurzame kassen

Indicatoren	Bronnen organisatie	vorm (rapport, berichten, interview, etc)
ha afbraak (totaal)	- CBS - AVAG (brancheorganisatie van de Nederlandse kassenbouw- en installatiesector)	- voorlopige meitelling - interview
nieuwbouw (totaal)	- AVAG - LASER - ECLNV/LASER	- interview - Groenlabel voortgang - RSG-evaluatie
verbeterd bestaand glas	- ECLNV/LASER	- RSG-evaluatie
toename bedrijfsomvang	- CBS	- meitelling
gemiddelde leeftijd kassen	- CBS	- meitelling
beschikbare ruimte voor uitbreiding	- Projectbeheerders	- interview
gewenste kaveloppervlak in de nabije toekomst	- Projectbeheerders	- interview

Actueel thema

Indicatoren	Bronnen organisatie	vorm (rapport, berichten, interview, etc)
Ondernemerschap (alleen in 1 ^{ste} voortgangs-rapportage, 1999)	- sectormanager glastuinbouw - LTO advies - ECLNV-Landbouw	- interview - voortgangsrapportage SEP - rapportage Bbf bijzondere borgstellingen
Ruimtelijke inrichting Glastuinbouw	- sectormanager glastuinbouw	- interview - 5de nota Ruimtelijke Ordening - SGR-2
Duurzame gebieden	- sectormanager glastuinbouw	- stand van zaken STIDUG (tzt bij indicatoren ruimte en infrastructuur meenemen)

5 Planning en verantwoordelijkheden

De verantwoordelijkheden bij de uitvoering van de voortgangsrapportage liggen bij Directie Landbouw en Expertisecentrum LNV-Landbouw.

Directie Landbouw

Directie Landbouw geeft jaarlijks opdracht tot uitvoering van voortgangsrapportage. Directie Landbouw is verantwoordelijk voor besluiten omtrent kosten die door derden gemaakt worden om gegevens aan te leveren aan Expertisecentrum LNV-Landbouw. Expertisecentrum LNV-Landbouw vraagt namens Directie Landbouw gegevens aan derden. Directie Landbouw is verantwoordelijk voor het aanleveren van evaluaties en andersoortige informatie van de beleidsinstrumenten die ingezet zijn t.b.v. de herstructurering van de glastuinbouw.

Expertisecentrum LNV-Landbouw

ECLNV-Landbouw is verantwoordelijk voor oplevering van rapport wat de grondslag is voor discussie tijdens de workshop met verantwoordelijke beleidsmedewerkers. De workshop wordt georganiseerd onder de verantwoordelijkheid van ECLNV-Landbouw. De resultaten uit de workshop worden verwerkt in het eindrapport, dat de mogelijkheid biedt aangeboden te worden aan de Tweede Kamer.

Planning voor uitvoering van voortgangsrapportage

De uitvoering van de voortgangsrapportage kent twee planningen: *de doorlooptijd en de tijdsinzet*.

Het *opleveringstijdstip* van de voortgangsrapportage is gekoppeld aan de begrotingscyclus van LNV. De minister heeft een afspraak met de Tweede Kamer dat in de Memorie van Toelichting elk jaar gerapporteerd wordt over de herstructurering glastuinbouw. Dit is het moment waarop inhoudelijke informatie over de voortgang van de herstructurering glastuinbouw beschikbaar moet zijn bij de opdrachtgever, Directie Landbouw. Koppeling aan dit moment betekent dat in mei van elk kalenderjaar gerapporteerd moet worden aan de opdrachtgever. Directie Landbouw heeft daarna de zeggenschap welke delen van de voortgangsrapportage gebruikt gaan worden in de rapportage aan de Tweede Kamer.

De voortgangsrapportage maakt gebruik van diverse informatiebronnen. Dit betreft evaluaties van diverse LNV-regelingen en informatie van derden. De beschikbaarheid van gegevens is dus afhankelijk van verschillende momenten waarop evaluaties afgerond worden en de gegevens door derden aangeleverd kunnen worden. Het begintijdstip en *de doorlooptijd* van de uitvoering van voortgangsrapportage is hiervan afhankelijk.

De doorlooptijd van de uitvoering van de rapportage is 4 maanden. Het streven is van 1 februari tot 1 juni. Wanneer er omstandigheden zijn waardoor 1 februari niet haalbaar is dan blijft doorlooptijd gelden.

De tijdsinzet wordt ingevuld na uitvoering van eerste voortgangsrapportage. De productietijd wordt vastgesteld met afhankelijkheid van afspraken met derden en tussen ECLNV-Landbouw en DL. Wanneer hiervan wordt afgeweken dan wordt productietijd aangepast.

Bijlage 1 Definities in schema gezet

De definities van de indicatoren behorende bij herstructurering van de productiebedrijven zijn hieronder in schema gezet om deze ook op een andere manier inzichtelijk te maken. Toelichting bij het schema:

- De letters **a**, **b** en **c** verwijzen naar de drie onderdelen a, b en c genoemd onder de definitie van *Geherstructureerde bedrijven* (zie pagina 14).
- De letter **n** komt overeen met de definitie van *Nieuw gebied*. Daarbij moet opgemerkt worden dat 'n' een deelverzameling is van onderdeel b behorende bij geherstructureerde bedrijven.
- Tot *Geherstructureerd gebied* wordt gerekend de drie onderdelen a, b en c genoemd onder de definitie voor geherstructureerde bedrijven (letters **a**, **b** en **c**) en onderdeel b genoemd onder de definitie van geherstructureerd gebied, in het schema letter **d**.
- Er is een overlap met de daar bovenstaande letter als de letters tussen haakjes staan.
- Ook van links naar rechts gezien in het schema kan er overlap zijn. De uitvoerders zullen hier alert op zijn.

"Nieuwe" bestemming (cq nieuwe situatie)	"Oude" bestemming							
	Zonder nieuwbouw	Afbraak			"Gras"		Bestaand glas	
		alleen elders	Alleen op zelfde locatie	zelfde locatie en elders	Bestaand gebied	nieuw gebied	Verbeterd door verkaveling	Verbeterd door Infrastructuur
Bestaand glas	-	-	-	-	-	-	c	d
Nieuwbouw op oude locatie	-	-	b	b	-	-	-	-
Nieuwbouw op nieuwe locatie	-	b	-	b	b	b / n	-	-
Infrastructuur en centrale voorzieningen t.b.v. glas	a	(b)	-	-	-	-	-	(d)
Landschappelijke aankleding t.b.v. glas	a	(b)	-	-	-	-	-	(d)
Andere bestemming als Woningen, bedrijventerrein, natuur, grote infrastructuur	a	(b)	-	-	-	-	-	-
	stoppers	verplaatsers	stoppers + investeerders	verplaatsers + investeerders	investeerders (verplaatser, uitbreider, of starter)		investeerders (uitbreiders)	blijvers

